

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної
та мистецької освіти**

Кафедра початкової освіти

**Програма, методичні рекомендації та звітна документація
з виробничої (педагогічної) практики**

здобувача вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ курс, група _____

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Спеціальність: **013 Початкова освіта**

Освітньо-професійна програма: **013 Початкова освіта. Інклюзивна освіта**

Мелітополь

Програма, методичні рекомендації та звітна документація з виробничої (педагогічної) практики студентів IV курсу для спеціальності 013 Початкова освіта / Уклад. Молодиченко В.В., Дубяга С.М., Шевченко Ю.М., Мелаш В.Д., Гузь В.В., Чорна В.В., Фефілова Т.В., Саєнко Ю.О. / За заг. ред. професора Молодиченка В.В. Мелітополь, 2020. 74 с.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Москаленко А.М. – кандидат педагогічних наук, доцент Національного університету імені Тараса Григоровича Шевченка.

Танана С.М. – кандидат педагогічних наук, доцент Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди.

У навчально-методичному виданні розкрито завдання, зміст, структуру й організацію практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта. Пропонується програма педпрактики, щоденник, методичні рекомендації до її проходження. На допомогу здобувачам – додаткові інструктивно-методичні матеріали для виконання професійних педагогічних завдань.

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри початкової освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протоколом №1 від 31 серпня 2020 р.)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	5
2. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗДОБУВАЧА-ПРАКТИКАНТА.....	9
3. ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	21
4. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ IV КУРСУ...22	
5. ОРІЄНТОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ.....	23
6. ЩОДЕННИК.....	23
7. КАЛЕНДАРНИЙ ГРАФІК ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ.....	24
8. СПИСОК УЧНІВ КЛАСУ.....	36
9. РОЗКЛАД ДЗВІНКІВ. РОЗКЛАД УРОКІВ.....	37
10. ДОДАТКИ.....	38
11. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ- ПРАКТИКАНТА.....	65
12. ЗВЕДЕНА ВІДОМІСТЬ З ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	72
13. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73

ВСТУП

У системі підготовки майбутнього вчителя важливу роль відіграє педагогічна практика, яка проходить в умовах, максимально наближених до професійної діяльності, а саме – у школі.

Метою практики є оволодіння здобувачами сучасними технологіями навчання, навичками майстерності у галузі їх майбутньої професії, формування у них на базі отриманих в університеті знань, професійних умінь та навичок, виховання потреби систематично поновлювати знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності, розвиток індивідуальних здібностей майбутніх учителів.

У процесі педагогічної практики не тільки відбувається перевірка теоретичної та практичної підготовки здобувачів до самостійної роботи, але й створюються можливості для збагачення творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя. Адже якісного навчання і виховання учнів можна досягти лише в тому випадку, якщо увесь спектр своїх професійних обов'язків виконувати творчо, систематично вести пошук ефективних форм і методів вирішення педагогічних задач у відповідності з цілями та завданнями, визначеними законами України «Про освіту», Національною доктриною розвитку освіти, Державним стандартом початкової загальної освіти.

У системі підготовки майбутнього вчителя педагогічна практика виконує різні функції. Педагогічна практика носить освітній характер і є важливою ланкою в системі вищої педагогічної освіти. Вона доповнює і збагачує теоретичну підготовку студентів, створює їм можливості для закріплення та поглиблення отриманих знань, використання теоретичних положень фахових дисциплін для вирішення практичних задач.

Не менш важливим є її виховний характер. Педагогічна практика – це перша перевірка готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності, організації навчання і виховання підростаючого покоління.

У процесі проходження практики студент має можливість безпосередньо спостерігати за роботою своїх старших колег-майстрів педагогічної праці, опановувати передовим досвідом.

Таким чином, на практиці студент повинен побачити і глибоко усвідомити творчу спрямованість педагогічної діяльності, пройнятися прагненням до постійного удосконалення своєї праці, до самоосвіти, вивчення передового досвіду. Діяльність студента під час практики повинна мати аналітичний характер, передбачити активний пошук оптимальних способів вирішення педагогічних задач.

1. ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

ОПІ Початкова освіта. Іноземна мова

Назва курсу	Виробнича практика (педагогічна)
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітньо-професійна програма	Початкова освіта. Інклюзивна освіта
E-mail:	kaf.po99@gmail.com
Сторінка курсу в ЦОДТ	
Консультації	<i>Очні консультації:</i> за попередньою домовленістю середа з 14.20 до 17.00 <i>Онлайн консультації:</i> за попередньою домовленістю Viber (0676017804) в робочі дні з 9.00 до 17.00

1.1 Анотація до курсу

Робоча програма виробничої практики (педагогічної) здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОП Початкова освіта. Інклюзивна освіта укладена відповідно до «Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького»

https://drive.google.com/file/d/1XmAo_my6GiaF8bJYDhrtOiJ_IUDKoQ79/view,

навчального плану, освітньо-професійної програми. Виробничу практику (педагогічну) здобувачі вищої освіти проходять у II семестрі навчального року. На практику виділено 6 тижнів, 180 годин, 6 кредитів ЄКТС. Виробнича практика (педагогічна) покликана підготувати здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра освітньої програми Початкова освіта. Інклюзивна освіта до успішного оволодіння інноваційними методиками у професійній сфері, вміти користуватися сучасними педагогічними технологіями при підготовці і проведенні уроків у початковій школі, у т. ч. в інклюзивному класі, з метою поглиблення психолого- педагогічних знань, ознайомлення з видами та способами діяльності асистента учителя загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивною формою навчання, закріплення практичних навичок індивідуальної роботи, спрямованої на вивчення психолого-педагогічних особливостей в умовах проведення різноманітних навчально-розвивальних занять, ігор та спеціального тестування.

Програма виробничої практики (педагогічної) визначає обсяги знань і умінь, якими повинен опанувати здобувач вищої освіти відповідно до вимог освітньо-професійної програми. Зміст програми ґрунтується на знаннях і уміннях, отриманих студентами у процесі вивчення навчального матеріалу дисциплін «Основи інклюзивної освіти», «Методика роботи асистента вчителя в класі з інклюзивним навчанням з курсовою роботою», «Методика навчання учнів з особливими освітніми потребами», «Практико-орієнтований курс інклюзивного навчання з практикою, спеціальних методик. Програма вміщує необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання професійно-практичних досягнень студентів.

1.2 Мета та завдання курсу

Метою виробничої практики (педагогічної): є ознайомити студентів із специфікою діяльності загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивною формою навчання, умовами і способами організації освітнього процесу в цих закладах; функціональними обов'язками асистента вчителя інклюзивного навчального закладу; формувати практичні навички та уміння психолого-педагогічного обстеження дітей з порушеннями, проведення навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з дітьми молодшого шкільного віку, які мають порушення психофізичного розвитку.

1.3. Основні завдання виробничої практики (педагогічної):

1. поглиблення психолого-педагогічних знань з вивчених курсів;
2. формування умінь та навичок у застосуванні отриманих знань в практичній діяльності;
3. ознайомлення з системою навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботами в загальноосвітньому навчальному закладі з інклюзивною формою навчання;
4. формування вміння використовувати комунікативні методи і прийоми в навчально-виховній та корекційно-розвивальній роботі з дітьми з ООП, які у структурі порушення можуть бути як первинними, так і вторинними відхиленнями;
5. формування практичних умінь та навичок проведення педагогічного та психологічного обстеження дітей з порушеннями, які у структурі порушення можуть бути як первинними, так і вторинними відхиленнями;
6. формування практичних умінь та навичок проведення виховного заходу з класом з інклюзивною формою навчання;
7. вироблення творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності;
8. формування професійної мотивації майбутнього корекційного педагога, стимулювання бажання працювати з дітьми, які мають особливі освітні потреби, виховання у студентів інтересу до майбутньої професії.

1.4 Перелік компетентностей та результатів навчання

Перелік компетентностей, які набуваються під час практики:

Загальні компетентності:

- ЗК 1.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 4.** Здатність до розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 7.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 9.** Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Фахові компетентності спеціальності:

- ФК 4.** Здатність здійснювати навчання та виховання учнів відповідно до психолого-педагогічних закономірностей і принципів організації сучасного освітнього простору (в т.ч. інклюзивного простору)
- ФК 5.** Здатність визначати зміст, основні форми та методи навчально-виховної роботи.

- ФК 8.** Здатність до моделювання навчально-виховного процесу у загальноосвітньому навчальному закладі (в т. ч. й інклюзивному), методів планування навчально-виховного процесу у ЗЗСО.
- ФК 12.** Здатність до моделювання уроків за різними навчальними технологіями, використання сучасних методів і методичних прийомів навчання на уроках у початкових класах.
- ФК 18.** Здатність до організації та проведення педагогічної діагностики учня.
- ФК 25.** Здатність до врахування при створенні освітнього середовища індивідуальних потреб учнів, в тому числі обдарованих дітей, дітей, які мають особливі освітні потреби

Програмні результати навчання

- ПРН 1.** Наполегливо досягати поставленої мети, прагнути до постійної та систематичної роботи, спрямованої на вдосконалення професійно-педагогічної майстерності та якісно виконувати роботу у професійній сфері.
- ПРН 4.** Використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання.
- ПРН 12.** Застосовувати знання при вирішенні складних задач і проблем у процесі навчання або у професійній діяльності, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій.
- ПРН 15.** Здатність аналізувати перспективні підходи до навчання, розвитку, виховання й соціалізації учнів.
- ПРН 19.** Проектувати програми спільної діяльності учня й учителя на уроках у початковій школі в умовах упровадження нових педагогічних технологій (в т.ч. в інклюзивному класі).
- ПРН 26.** Розробляти спільно з профільними фахівцями індивідуальні програми розвитку та навчання учнів, які потребують особливої уваги

У процесі проходження виробничої практики (педагогічної) здобувачі вищої освіти набувають **професійних знань, практичних навичок та вмінь:**

- визначати конкретні завдання освітньо-виховного впливу;
- володіти методами і формами організації навчально-виховного процесу педагогічної діагностики та педагогічного прогнозування;
- визначати мету навчання і виховання у відповідності з рівнем вихованості учнів, будувати навчально-виховний процес на основі глибокого і систематичного вивчення учнів, їх інтересів, запитів;
- налагоджувати стосунки з батьками учнів;
- сприяти самовихованню, самоосвіті та саморозвитку учнів;
- використовувати в освітньо-виховній роботі духовні надбання рідного народу, традиції української етнопедагогіки;
- аналізувати, узагальнювати й використовувати передовий педагогічний досвід і досягнення психолого-педагогічної науки, систематично підвищувати свою педагогічну кваліфікацію.
- визначати мету та спрямованість роботи вчителя інклюзивного класу та його асистента відповідно до особливостей класу;
- формувати розуміння особливостей розвитку фізичного та психічного розвитку дітей відповідно до нозології захворювання;
- аналізувати особливості розвитку особистості та міжособистісних відносин між

учнями інклюзивного класу;

- оволодівати навичками діагностування та виправлення різних мовленнєвих вад;
- вивчати нормативно-правові документи, методичні матеріали, які регулюють діяльність інклюзивних класів, зміст роботи та посадові обов'язки асистента та вчителя інклюзивного класу.

1.5 Організація практики

Керівництво виробничою практикою (педагогічною) в закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання здійснюють викладачі кафедри «Початкова освіта» та керівники від бази практики.

Виробнича практика (педагогічна) розпочинається з проведення *установчої конференції*, під час якої здобувачів знайомлять з терміном проведення практики, метою, завданнями та змістом; даються зразки звітної документації та деякі методичні поради щодо складання індивідуального плану виробничої практики, ведення щоденника, вивчення спеціальної літератури.

По закінченню строку проходження виробничої практики (педагогічної) проводиться *заключна звітна конференція*. На конференції перед здобувачами виступають групові керівники-методисти, здобувачі готують презентації проходження практики.

2. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗДОБУВАЧА-ПРАКТИКАНТА

До початку практики:

1. Вивчає правила охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії під час проходження практики, ставить підпис у журналі з техніки безпеки.
2. Бере участь в установчій конференції, де здобувач знайомиться з метою, особливостями проведення практики, своїми правами та обов'язками.
3. Своєчасно прибуває на місце проходження практики.

Під час практики:

4. Здобувач-практикант виконує види робіт, передбачені програмою педагогічної практики, ретельно готується до кожного уроку та виховних заходів, фіксує свою роботу в щоденнику.
5. Кожен здобувач складає графік свого перебування в школі, точно вказуючи дні та години роботи. Жодного порушення графіку або запізнення допускати не можна.
6. Свою роботу здобувач вищої освіти узгоджує з класоводом певного класу.
7. Своєю поведінкою в школі здобувач повинен бути прикладом організованості, дисциплінованості, доброчинності.
8. Практикант дотримується правил внутрішнього розпорядку закладу загальної середньої освіти, виконує розпорядження адміністрації та керівника практики.
9. Здобувач-практикант має право звертатися до керівника педагогічної практики від кафедри або заступника декана з практики стосовно всіх питань її організації; вносити пропозиції щодо її вдосконалення; користуватися читальним залом бібліотеки, фондами методичних кабінетів і навчально-методичними матеріалами, що зберігаються в школі. На період практики в обов'язки старости групи входить:
 - облік відвідування здобувачами-практикантами школи та дотримання кожним з них 6-тигодинного робочого дня;
 - виконання доручень керівника практики;
 - попередження практикантів про колективні консультації, тощо.

Після проходження практики:

10. Здобувач представляє звітну документацію згідно з вимогами практики, що висуваються до кожного її виду.
11. Відбувається захист педагогічної практики перед членами методичної комісії.
12. Бере участь у підсумковій конференції.

У випадку, коли здобувач не виконує програми або має порушення, декан може вирішити питання про повторне проходження практики без відриву від навчальних занять або про її продовження в разі хвороби практиканта.

Бази проходження практик

№	База практики	№ договору / угоди, дата укладання	Дата закінчення терміну дії договору / угоди
1.	Управління освіти Мелітопольської міської ради Запорізької області	Договір № 01/36- 37 від 10.05.2019 р.	10.05.2021 р.
2.	Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр» Мелітопольської міської ради Запорізької області	Договір № 43/37- 06 від 27.11.2019 р.	27.11.2024 р.
3.	Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр» Роздольської сільської ради Михайлівського району Запорізької області	Договір №46/38-06 від 2019 р.	2024 р.
4.	КЗ «Мелітопольська спеціалізована загальноосвітня школа-інтернат “Гармонія”» Запорізької обласної ради	Договір 02/36-30 від 04.02.2020 р.	04.02.2025 р.

Зміст практики Опис виробничої практики (педагогічної)

Найменування показників	Ступінь вищої освіти галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика практики
Кількість кредитів – 6	Ступінь вищої освіти: перший (бакалаврський)	Назва практики: Виробнича практика (педагогічна)
Загальна кількість годин – 180	Галузь знань (01 Освіта / Педагогіка)	Семестр: 8
Тижневих годин** – 30	Спеціальність 013 Початкова освіта	Термін проходження практики: 6 тижнів
	Освітньо-професійна програма Початкова освіта. Інклюзивна освіта	Вид контролю: диф.залік

3. ЗМІСТ І ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ З ІНКЛЮЗИВНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

Змістовий модуль 1.

Ознайомлення з роботою загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивною формою навчання

- вивчення умов діяльності початкової школи у загальноосвітньому навчальному закладі з інклюзивною формою навчання;
- участь у бесідах із директором інклюзивної школи, заступниками директора інклюзивної школи з навчальної та виховної роботи, учителем, асистентом учителя інклюзивного класу з метою ознайомлення з особливостями освітнього процесу в закладі з інклюзивною формою навчання;
- складання індивідуального плану студента-практиканта на період педагогічної практики;
- ознайомлення з документацією педагогічної практики та вимогами щодо її ведення;
- ознайомлення з планом освітньої роботи в інклюзивних класах, документацією учителя, асистента учителя в закріпленому за здобувачем класі.

Примітка. Здобувач-практикант веде щоденник педагогічної практики, який перевіряється учителем/асистентом учителя кожного дня і ним завіряється (ставить підпис). В щоденнику відображається робота здобувача-практиканта відповідно до індивідуального плану, складеного на початку практики.

Змістовий модуль 2.

Вивчення особливостей розвивального середовища загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивною формою навчання

- ознайомлення зі специфікою освітнього процесу у класах з інклюзивною формою навчання;
- ознайомлення з особливостями професійного співробітництва різних фахівців (вчителя, асистента вчителя, вчителя-логопеда, психолога, соціального педагога) у процесі забезпечення ефективної навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з дитиною з психофізичними порушеннями;
- аналіз змісту і структури розвивального середовища класу: обладнання, добір дидактичного матеріалу (демонстраційного та роздаткового), його відповідності педагогічним, психічним і гігієнічним вимогам;
- аналіз змісту і структури інклюзивного середовища школи: ресурси, наявність спеціалістів, які опікуються дітьми з особливими потребами, матеріально-технічне забезпечення школи, обладнання, його відповідність особливими потребам дітей з порушеннями психофізичного розвитку;
- ознайомлення з планами навчально-виховної роботи вчителя, асистента вчителя, засобами, які використовують фахівці в освітньому процесі;
- вивчення особливостей роботи загальноосвітнього навчального закладу з родинами дітей, які мають особливі потреби.

Змістовий модуль 3.

Навчально-виховна та корекційно-розвивальна робота здобувача-практиканта

- освітньо-виховна робота здобувача-практиканта у ролі асистента вчителя класу з інклюзивною формою навчання та вчителя початкових класів;
- проведення здобувачами-практикантами фрагментів життєдіяльності дітей у парі з вчителем, асистентом вчителя, їх аналіз та самоаналіз;
- виготовлення наочно-дидактичного обладнання для психолого-педагогічного обстеження учня з порушенням;
- проведення психолого-педагогічного обстеження однієї дитини з психофізичними порушенням з метою складання на неї психолого-педагогічної характеристики;
- залучення здобувачів-практикантів до активної участі у позакласній роботі;
- самостійне проведення здобувачами-практикантами виховного заходу для класу, здійснення його аналізу та самоаналізу;
- самостійне проведення здобувачами-практикантами профорієнтаційного заходу для старшокласників школи з інклюзивною формою навчання;
- участь у громадському житті педагогічного колективу загальноосвітнього навчального закладу.

КАЛЕНДАРНИЙ РОЗПОДІЛ ЗАВДАНЬ ПРАКТИКИ З ІНКЛЮЗІЇ (ОРІЄНТОВНИЙ)

Зміст педагогічної практики орієнтовно розподіляється таким чином:

1-ий тиждень

Знайомство з системою роботи загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивною формою навчання, матеріально-технічним і методичним забезпеченням закладу.

Бесіда з директором, заступниками директора з навчальної та виховної роботи освітнього закладу про специфіку навчально-виховної роботи в ЗНЗ з інклюзивною формою навчання.

Закріплення студентів за класами. Знайомство з педагогічним колективом. Обговорення можливої участі студентів-практикантів у роботі педагогічного колективу на період педагогічної практики.

Складання індивідуального плану здобувача-практиканта на період пропедевтичної педагогічної практики.

Бесіда з вчителем, асистентом вчителя, логопедом, знайомство з дітьми, встановлення комунікації з дітьми, які мають психофізичні порушення, з метою вивчення індивідуальних особливостей цих дітей.

2-ий тиждень

Ознайомлення з документацією учителя, асистента учителя, режимом дня.

Ознайомлення зі змістом і структурою розвивального середовища в класі: обладнання класної кімнати та кімнати для відпочинку, наочно- дидактичні матеріали (демонстраційні та роздаткові), обладнання ігрової зони.

Ознайомлення з інклюзивним середовищем школи. Аналіз ресурсів (матеріальних, людських), які використовуються для ефективного навчання, виховання і розвитку дітей з психофізичними порушеннями.

Ознайомлення з особливостями освітнього процесу у закріпленому класі у першу і другу половини дня.

Вивчення способів організації навчально-виховного процесу в класі з інклюзивною формою навчання, розподілу обов'язків між вчителем та асистентом

учителя, особливостями професійного співробітництва різних фахівців (вчителя, асистента вчителя, вчителя-логопеда, психолога, соціального педагога, вихователя) у процесі забезпечення ефективної навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з дитиною, котра має психофізичні порушення.

Спостереження за роботою вчителя, асистента вчителя.

Підготовка методичного і дидактичного забезпечення для педагогічного та психологічного обстеження дітей.

Підготовка схем психолого-педагогічної характеристики дитини.

Розробка плану проведення виховного заходу із закріпленням класом за практикантом.

З'ясування психолого-педагогічних особливостей взаємодії асистента вчителя з родинами дітей з психофізичними порушеннями.

3-ій тиждень

Участь у проведенні фрагментів організації життєдіяльності в парі з асистентом вчителя (процесів життєдіяльності, фрагментів уроків, індивідуальних занять, підготовки домашнього завдання тощо).

Проведення навчально-розвивальних занять та ігор з дітьми з метою їх педагогічного та психологічного обстеження; складання психолого- педагогічної характеристики на школяра.

Проведення виховного заходу для учнів початкової школи із залученням учнів старшої школи.

Обговорення результатів спостереження навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з вчителем, асистентом вчителя, керівником практики та їх висвітлення у щоденному плані роботи здобувача-практиканта.

Проведення профорієнтаційного заходу для старшокласників школи з інклюзивною формою навчання.

Складання конспектів фрагментів організації життєдіяльності дітей у першу і другу половини дня, узгодження їх з вчителем, асистентом вчителя закріпленого класу та затвердження керівником практики.

4-ий тиждень

Спостереження за роботою вчителя.

Участь у проведенні фрагментів занять в парі з вчителем.

Розробка навчально-розвивальних занять та ігор з метою обстеження дітей; підготовка схеми індивідуальної мовленнєвої картки на дитину та проведення обстеження. Розробка конспекту занять, узгодження їх з вчителем та затвердження керівником практики або викладачем відповідної навчальної дисципліни.

Проведення занять під контролем вчителя.

5-ий тиждень

Вивчення категорій дітей з особливими освітніми потребами, які наявні в класі, де проходить практику здобувач (діти із незначними порушеннями здоров'я, діти-інваліди, діти із соціальними проблемами, обдаровані діти) та як створюються необхідні умови для задоволення інтересів, запитів, прагнень кожної дитини.

Використання диференційованого навчання, створення умов для навчання всіх категорій дітей у власному темпі. Різномірні завдання, а для обдарованих – завдання підвищеної складності, можливість самореалізації учнів.

Участь у проведенні фрагментів занять в парі з вчителем. Врахування в роботі особливостей розвитку всіх категорій дітей (наявних у класі): застосування наочного

матеріалу, урізноманітнення прийомів та видів робіт, застосування дидактичних ігор.

Допомога вчителю у створенні демократичного середовища в класі: вміти налагоджувати взаємовідносини між дітьми; привчати здорових учнів класу до надання допомоги особливим дітям; контролювати виконання завдань особливими учнями.

6-ий тиждень

Оформлення звітної документації. Підготовка звіту про проходження практики (у формі презентації від групи здобувачів, які походили практику в одному класі).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Вивчити і описати умови діяльності класу з інклюзивною формою навчання.
2. Скласти індивідуальний план роботи здобувача-практиканта.
3. Вивчити і проаналізувати види планування навчально-виховної роботи в класах початкової школи.
4. Вивчити і описати умови та способи організації навчально-виховного процесу в 1-4 класах з інклюзивною формою навчання.
5. Вивчити і проаналізувати освітнє середовище навчального закладу з інклюзивною формою навчання (матеріальні, кадрові ресурси) згідно вимог, визначених у літературі.
6. Вивчити, проаналізувати і описати особливості міждисциплінарної взаємодії різних фахівців (вчителя, асистента вчителя, вихователя групи продовженого дня, вчителя-логопеда, психолога, соціального педагога тощо) в загальноосвітньому закладі з інклюзивною формою навчання.
7. Визначити і описати роль і місце кожного фахівця в забезпеченні корекційно-спрямованого навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі з інклюзивною формою навчання.
8. Вивчити і описати особливості розподілу обов'язків між вчителем і асистентом вчителя щодо організації життєдіяльності дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
9. Вивчити, проаналізувати і описати психолого-педагогічні особливості взаємодії вчителя, асистента вчителя з сім'єю.
10. Підготуватись до психолого-педагогічного обстеження дитини з порушенням психофізичного розвитку (дібрати методики і стимульний матеріал).
11. Підготуватись до логопедичного обстеження дитини з порушенням мовлення (дібрати дидактичний і мовленнєвий матеріал для обстеження).
12. Підготуватись до організації елементів корекційно-спрямованого навчально-виховного процесу у парі з асистентом вчителя (написати конспект, дібрати дидактичний матеріал).
13. Підготуватись до організації профорієнтаційного заходу (написати конспект, дібрати дидактичний матеріал).
14. Підготуватись до самостійного проведення виховного заходу для учнів початкової школи із залученням учнів старшої школи (написати конспект, підготувати наочний матеріал).
15. Розробити дизайн дослідження в рамках навчання, заснованого на дослідженнях.
16. Оформити залікову документацію.

Картка самостійної роботи здобувача-практиканта

Змістовий модуль	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (дні)
Змістовий модуль I. Ознайомлення з роботою закладу загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання			
1. Вивчення умов діяльності класу з інклюзивною формою навчання. Складання індивідуального плану роботи здобувача-практиканта.	Індивідуальний план здобувача-практиканта, звітна документація		
2. Ознайомлення з плануванням освітньо-виховної роботи в класі з інклюзивною формою навчання.	Аналіз у щоденнику здобувача-практиканта		
Змістовий модуль II. Вивчення особливостей розвивального середовища закладу загальної середньої освіти			
3. Вивчення умов та способів організації навчально-виховного процесу в класах з інклюзивною формою навчання.	Опис і аналіз в щоденнику здобувача-практиканта		
4. Вивчення освітнього середовища загально-освітнього навчального закладу (матеріальні, кадрові ресурси).	Опис і аналіз в щоденнику студента-практиканта		
5. З'ясування особливостей розподілу обов'язків між вчителем та асистентом вчителя щодо організації життєдіяльності дітей з психофізичними порушеннями та забезпечення корекційно-спрямованого навчально-виховного процесу в класах з інклюзивною формою навчання.	Опис і аналіз в щоденнику здобувача-практиканта		
6. Визначення ролі і місця кожного фахівця в забезпеченні корекційно-спрямованого навчально-виховного в класі з інклюзивною формою навчання.	Опис і аналіз в щоденнику здобувача-практиканта		
7. Вивчення психолого-педагогічних особливостей взаємодії вчителя, асистента вчителя з сім'єю.	Опис і аналіз в щоденнику здобувача-практиканта		
Змістовий модуль III. Навчально-виховна та корекційно-розвивальна робота здобувача-практиканта			

8. Добір діагностичних методик і дидактичного матеріалу для психолого-педагогічного обстеження дитини з порушеннями психофізичного розвитку.	Портфоліо «Методики для діагностики дітей молодшого шкільного віку» (опис застосованих діагностичних методик, дидактичний матеріал до них), психолого-педагогічна характеристика на одну дитину з порушенням психофізичного розвитку.		
9. Підготовка до організації і проведення фрагментів корекційно- спрямованого навчального-виховного процесу у парі з асистентом вчителя (використовуючи методи і прийоми диференційованого викладання та оцінювання).	Конспекти фрагментів уроків (індивідуальна робота студента з дитиною з використанням методів і прийомів диференційованого викладання та оцінювання), індивідуальних корекційно-розвивальних занять, дидактичних ігор тощо, дидактичний матеріал		
10.Підготовка до організації і проведення профорієнтаційного заходу.	Конспект заходу, дидактичний матеріал		
11.Складання конспекту виховного заходу для класу і підготовка до його проведення.	Конспект виховного заходу, звітна документація		
12. Підготовка до самостійного проведення заняття (написання конспекту, добір дидактичного матеріалу).	Конспект заняття, дидактичний матеріал до заняття, звітна документація		
13. Підготовка до виконання дослідної роботи.	План дизайну дослідження, результати проведеного дослідження, оформлені у вигляді письмово звіту		
14. Оформлення залікової документації	Звітна документація, презентація		
<i>Разом: 100 балів</i>			

ВИХОВНИЙ ЗАХІД (майстер-клас)

Виховний захід проводиться в рамках проходження пропедевтичної педагогічної практики студентами в загальноосвітніх закладах з інклюзивною формою навчання.

Зміст виховного заходу полягає в організації та проведенні майстер-класу для учнів, закріпленого за здобувачем-практикантом класу. Тема майстер-класу обирається довільно, за власним бажанням студентів або дітей. Майстер-клас проводиться здобувачами спільно зі старшокласниками загальноосвітнього закладу.

В число старшокласників входять лише ті школярі, які виявили бажання взяти участь у заході.

Науково-дослідна робота в рамках навчання, заснованого на дослідженнях

З метою реалізації навчання, заснованого на дослідженнях, здійснюється виконання науково-дослідної роботи під час проходження педагогічної практики.

Навчання, засноване на дослідженнях – це вид навчання, що ґрунтується на взаємодії «викладач-здобувач» з метою пошуку і створення нових знань і способів діяльності.

Науково-дослідна робота здійснюється:

- на першому рівні навчання, заснованого на дослідженнях: викладач/керівник практики ставить проблему і ознайомлює зі способами її вирішення (допомагає у розробці дизайну дослідження);
- на другому рівні навчання, заснованого на дослідженнях: викладач/керівник практики ставить проблему, здобувач самостійно шукає способи її вирішення (самостійно розробляє дизайн дослідження).

Орієнтовні проблеми для дослідження:

1. Яким чином педагоги висловлюють (і можуть висловити) те, що вони цінують дітей з ООП та із задоволенням з ними спілкуються?
2. Як педагоги демонструють (і можуть продемонструвати) те, що їх взаємодія з учнями та їхні очікування відповідають рівню розвитку та особливостям навчання дітей з ООП?
3. Як педагоги демонструють (і можуть продемонструвати) те, що вони у процесі взаємодії з окремими учнями спираються на їхні сильні сторони і стимулюють їхній розвиток?
4. Яким чином педагоги демонструють (і можуть продемонструвати) те, що, взаємодіючи з дітьми, вони беруть до уваги соціальні, емоційні, когнітивні та фізичні сильні сторони і потреби кожної дитини з ООП?
5. Яким чином педагоги допомагають (і можуть допомогти) дітям з ООП розвивати їх ініціативу, автономію, самодостатність і лідерство?
6. Якими способами педагоги сприяють (і можуть сприяти) взаємодії дітей з однолітками?
7. Якими способами педагоги допомагають (і можуть допомогти) дітям з ООП розрізняти свої відчуття та відчуття інших людей?
8. Якими способами педагоги надають підтримку (і можуть її надавати) розвитку мовлення дітей та їх спілкуванню?

9. Якими способами педагоги здійснюють співробітництво (і можуть його здійснювати) з іншими фахівцями для того, щоб сприяти навчанню і розвитку дітей?
10. Якими способами педагоги запрошують (і можуть запрошувати) сім'ї до участі в процесі навчання їх дітей з ООП?
11. Якими способами педагоги залучають (і можуть залучати) членів сімей до спільного прийняття рішень стосовно навчання і розвитку їхніх дітей?
12. Якими способами педагоги долучають (і можуть долучати) членів сімей у прийняття рішень стосовно освітнього інклюзивного середовища, в якому перебувають їхні діти?
13. Що роблять (можуть зробити) педагоги, щоб отримати інформацію від сімей про їхніх дітей з ООП?
14. Що роблять (можуть зробити) педагоги, щоб надати сім'ям можливості вчитися один в одного і підтримувати один одного?
15. Яким чином педагоги використовують (і можуть використовувати) ресурси місцевої громади, щоб сприяти навчанню і розвитку дітей?
16. Якими способами педагоги формують і розвивають (можуть формувати і розвивати) батьківську компетентність?
17. Яким чином педагоги демонструють (і можуть продемонструвати), що вони усвідомлюють, що їхні власні переконання, установки і життєвий досвід впливають на їх спілкування із сім'ями і дітьми та їхню педагогічну діяльність?
18. Яким чином педагоги демонструють (і можуть продемонструвати) свою повагу до кожної дитини з ООП і надають (можуть надати) рівні можливості для участі в житті закладу?
19. Яким чином педагоги демонструють (і можуть продемонструвати) свою повагу до кожної сім'ї і надають (можуть надати) їм можливості брати участь в навчанні їхніх дітей?
20. Як педагоги демонструють (і можуть продемонструвати), що вони уникають гендерних та інших стереотипів?
21. Які види адаптацій використовують педагоги, щоб надати можливість усім дітям брати участь на уроках, заняттях та інших видах діяльності?
22. Якими способами педагоги спонукають (і можуть спонукати) дітей ставитись один до одного на основі рівноправ'я, справедливості, поваги і гідності особистості?

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання видів діяльності здобувачів вищої освіти з методик початкової освіти

№	Види діяльності	Кількість балів
1.	Виконання обов'язків здобувача-практиканта та дотримання трудової дисципліни (на основі характеристики зі школи)	5 балів
2.	Складання тематичного плану з предмету	5 балів
3.	Плани-конспекти уроків: Розробка 6 планів-конспектів уроків за схемою: - уміння чітко визначити мету і завдання уроку; - відповідність структури типу заняття; - застосування сучасних методів, форм та інноваційних методик навчання; - насиченість програмного матеріалу уроку елементами профорієнтаційної роботи студента.	24 бали: 1 план-конспект – 4 б. 1 бал 1 бал 1 бал 1 бал
4.	Ефективність проведення залікового уроку (за умови відвідування методистом або надання студентом відеоматеріалу): - реалізація мети уроку, розкриття теми уроку; - знання фактичного матеріалу з теми уроку, вільне володіння матеріалом; - мовленнєва грамотність; - логічна послідовність етапів уроку, завершеність кожного етапу; - раціональне використання часу на уроці; - уміння тримати увагу учнів, володіти класом; - контроль за знаннями та оцінювання відповідей учнів, мотивування оцінок; - доцільність використання наочності, ТЗН, інтерактивних засобів навчання; - уміння перебудуватися відносно навчальної ситуації, уміння створювати проблемно-пошукові ситуації в класі.	16 балів: 2 бали 1 бал 2 бали 2 бали 1 бал 2 бали 2 бали 2 бали 2 бали
5.	Аналіз відвіданого уроку інших здобувачів-практикантів або вчителя	2 бали
6.	Самоаналіз залікового заходу з рецензією та оцінкою вчителя	2 бали
7.	Виготовлення наочності: наочних матеріалів або необхідних ТЗН роздаткового дидактичного матеріалу	6 балів: 3 бали 3 бали
	Всього	60 балів

Критерії оцінювання видів діяльності здобувачів вищої освіти з педагогіки

Види діяльності	Бали/всього	Конкретизація критеріїв
Складання індивідуального плану навчальної, методичної та виховної роботи на період практики (див. щоденник з практики)	4	змістовність планування, охоплення всіх напрямів роботи (навчальної, методичної та виховної) – 3 б. елементи творчості – 1 б.
Надання відомостей про школу, аналіз особливостей шкільної документації, специфіки плану роботи класного керівника, особливостей виховного процесу в класі	2	відомості про школу, аналіз шкільної документації – 1 б. аналіз плану роботи класного керівника – 1 б.
Розробка і проведення залікового виховного заходу з оформленням плану-конспекту та з наданням самоаналізу (див. щоденник з практики)	5	актуальність теми, виховний аспект мети та завдань – 1 б. відповідність віковим особливостям – 1 б. оформлення плану-конспекту з визначенням етапів – 1 б. якість проведення, відображена в оцінці вчителя, або при відвідуванні методистом – 1 б. естетика оформлення, підготовка наочних дидактичних матеріалів до виховного заходу – 1 б.
Аналіз виховного заходу вчителя або колег-практикантів	3	відповідність віковим особливостям – 1 б. досягнення мети – 1 б. пропозиції, рекомендації – 1 б.
Самостійний добір і використання методик психолого-педагогічної діагностики та написання характеристики учнівського колективу	6	самостійний добір і використання методик психолого-педагогічної діагностики (не більше 3) – 3 б. оформлення психолого-педагогічної характеристики згідно плану (див. щоденник) з розгорнутим висвітленням та конкретизацією пунктів плану – 1 б. конкретизація висновків – 1 б. надання рекомендацій щодо подальшого педагог. впливу – 1 б.
Всього 20 балів		

Критерії оцінювання видів діяльності здобувачів вищої освіти з інклюзивної освіти

№	Види діяльності	Кількість балів
1.	Аналіз 5-ти уроків	1 бал за урок
2.	Конспект залікового уроку (з матеріалами)	2 уроки – по 5 балів
3.	Складання індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами	5 б.
Всього 20 балів		

3. ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ (загальної)

1. Ознайомлення з школою, бесіди з директором школи та його заступником.
2. Вивчення класу, ознайомлення з роботою вчителя, з шкільною документацією.
3. Відвідування уроків у вчителів і студентів та їх аналіз. *(див. додатки)*
4. Підготовка і проведення уроків різних типів з використанням нових педтехнологій та комп'ютерних технологій. *(див. додатки)*
5. Керівництво гуртком, участь в загальношкільних заходах.
6. Проведення позакласної роботи згідно плану вчителя. Проведення індивідуальної виховної роботи з дітьми.
7. Складання індивідуального плану навчально-виховної роботи на період педпрактики.
8. Проведення роботи з батьками.
9. Вивчення індивідуальних особливостей учнів і складання психолого-педагогічної характеристики (учня – IV курс, колективу – V курс).
10. Підготовка та проведення залікового виховного заходу.

I тиждень

1 день

- Знайомство зі школою.
- Знайомство з класом.
- Відвідування 3 уроків за вибором.
- Складання плану навчальної та виховної роботи на період практики.
- Знайомство з класоводом.

2 день

- Знайомство з документацією школи.
- Планування навчальної, виховної та організаційної роботи на період практики.
- Відвідування 3 уроків за вибором. Аналіз уроку. *(див. додатки)*
- Підготовка до проведення уроків. *(див. додатки)*
- Бесіда з вчителем.

3-5 дні

- Знайомство з учнями класу.
- Вивчення документації класу.
- Підготовка до проведення уроків. *(див. додатки)*
- Відвідування 3 уроків. Аналіз уроку. *(див. додатки)*

II тиждень і наступні – робота в класі, виконання функцій вчителя, підготовка і проведення пробних та залікових уроків, проведення виховних заходів, психолого-педагогічних спостережень шляхом використання експериментальних методик: методу рейтингу, ранжування, педагогічного експерименту, соціометрії, тренінгу та інших, складання психолого-педагогічної характеристики на учня. *(див. додатки)*

Обов'язковим є вивчення Державного стандарту початкової загальної освіти *(див. додаток)*, опрацювання основної та додаткової літератури, професійних періодичних видань.

4. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ IV КУРСУ

1. Педагогічний щоденник проходження практики.

В щоденнику повинна бути відображена така робота здобувача-практиканта:

- список учнів (ім'я та перша літера прізвища);
- план розміщення учнів у класі;
- розклад дзвінків у школі;
- розклад уроків у класі, за яким закріплений здобувач;
- графік залікових уроків здобувача-практиканта;
- графік залікових виховних заходів;
- спостереження й аналіз відвіданих уроків учителів і здобувачів-практикантів

групи, а також спостереження і аналіз відвіданих виховних заходів, які проводяться як класним керівником, так і здобувачами-практикантами.

2. Плани-конспекти залікових уроків за фахом (з розрахунку не менше 5), затверджені вчителем.

3. Плани-конспекти уроків за додатковою спеціальністю.

4. План-конспект виховного заходу (2 виховні заходи – виховне заняття та етична бесіда). (див. додаток)

5. Характеристика на здобувача-практиканта з місця проходження практики.

6. Психолого-педагогічна характеристика на учня. (див. додаток)

7. Звіт здобувача про проведену роботу під час проходження практики.

Примітка: Здобувачі, які проходять практику за місцем проживання подають відеоматеріали на електронних носіях, фотографії у вигляді презентацій про проведення уроків і виховних заходів.

Не пізніше, ніж через 10 днів по закінченні практики здобувач повинен представити звітну документацію на кафедрі.

Захист педагогічної практики відбувається в комісії у формі короткої доповіді здобувача, питань керівників. Остаточні результати практики підводять на підсумковій конференції, проведеній в інституті через 10 днів після завершення практики.

5. ОРІЄНТОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ

№ п/п	Критерії оцінювання компетентностей здобувачів IV курсу з педагогічної практики (виробничої)	Бали
1.	Оформлення щоденника	15
2.	Плани-конспекти уроків (6 уроків x 4 бали)	24
3.	План-конспект виховної години з самоаналізом	10
4.	Оформлення звіту з педпрактики	10
5.	Написання характеристики на учня	14
6.	Проведення профорієнтаційної роботи у випускному класі	10
7.	Оформлення звіту з другої спеціальності	12
8.	Позитивна оцінка школи	5
Всього балів:		100

6. ЩОДЕННИК

Педагогічний щоденник є для здобувача-практиканта основним звітним документом. Для здобувача вищої освіти, що проходить практику за межами міста, в якому знаходиться ВНЗ, щоденник є також документом відрядження, що підтверджує тривале перебування його на практиці. Регулярне ведення щоденника є функціональним обов'язком здобувача. В щоденнику щодня фіксується вся його діяльність (виховна, навчальна, методична, дослідницька) з її наступним аналізом, робляться висновки, узагальнення.

Аналізуючи минулий день, здобувач повинен: визначати ефективність навчальної роботи (як своєї, так і однокурсників), виховних заходів, позиції дітей в справах класу, їх ставлення до подій, один до одного, дорослих, проявлення позитивних і негативних якостей, сприйняття дітьми педагогічних вимог, стан знань, умінь. Здобувач повинен надавати щоденник для перевірки методисту, який під час відвідування школи дає методичні рекомендації.

Матеріали щоденника використовуються при складанні звіту з педагогічної практики. Він перевіряється методистом від кафедри початкової освіти, може переглядатися методистом з педагогіки та керівником практики.

Стан щоденника враховується при виставленні оцінок за педагогічну практику. Тому записи в щоденнику потрібно вести охайно, чітко, грамотно і своєчасно. В ньому відображаються всі дні практики (спостереження уроків, навчальна, виховна та організаційна робота тощо)

7. КАЛЕНДАРНИЙ ГРАФІК ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

I тиждень

Дні тижня, дата	Робота за планом		
	Навчальна	Виховна	Організаційна
Понеділок (дата)			
Вівторок (дата)			
Середа (дата)			

Четвер (дата)			
П'ятниця (дата)			

II тиждень

Дні тижня, дата	Робота за планом		
	Навчальна	Виховна	Організаційна
Понеділок (дата)			
Вівторок (дата)			
Середа (дата)			

Четвер (дата)			
П'ятниця (дата)			

III тиждень

Дні тижня, дата	Робота за планом		
	Навчальна	Виховна	Організаційна
Понеділок (дата)			
Вівторок (дата)			
Середа (дата)			

Четвер (дата)			
П'ятниця (дата)			

IV тиждень

Дні тижня, дата	Робота за планом		
	Навчальна	Виховна	Організаційна
Понеділок (дата)			
Вівторок (дата)			
Середа (дата)			

Четвер (дата)			
П'ятниця (дата)			

V тиждень

Дні тижня, дата	Робота за планом		
	Навчальна	Виховна	Організаційна
Понеділок (дата)			
Вівторок (дата)			
Середа (дата)			

Четвер			
П'ятниця			

VI тиждень

Дні тижня, дата	Робота за планом		
	Навчальна	Виховна	Організаційна
Понеділок (дата)			
Вівторок (дата)			
Середа (дата)			

Четвер (дата)			
П'ятниця (дата)			

8. СПИСОК УЧНІВ _____ КЛАСУ ЗЗСО № _____

№	Ім'я учня та перша літера прізвища	Громадське доручення в класі	Індивідуальні особливості учня
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			
21.			
22.			

23.			
24.			
25.			
26.			
27.			
28.			
29.			
30.			

9. РОЗКЛАД ДЗВІНКІВ

1 зміна	2 зміна
I урок _____	I урок _____
II урок _____	II урок _____
III урок _____	III урок _____
IV урок _____	IV урок _____
V урок _____	V урок _____
VI урок _____	VI урок _____

РОЗКЛАД УРОКІВ _____ КЛАСУ

	Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
1 урок					
2 урок					
3 урок					
4 урок					
5 урок					
6 урок					

ДОДАТКИ

Додаток 1

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ початкової освіти

1. Цей Державний стандарт початкової освіти (далі - Державний стандарт) визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти (додатки 1-11), загальний обсяг їх навчального навантаження у базовому навчальному плані початкової освіти (додаток 12).

2. У цьому Державному стандарті терміни вживаються у такому значенні:

1) *загальні результати навчання* - сукупність знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистісних якостей здобувачів початкової освіти, що відповідають загальним цілям освітньої(-їх) галузі(-ей);

2) *здобувач освіти* - здобувач освіти на першому рівні повної загальної середньої освіти;

3) *змістова лінія* - тематична єдність, яка окреслює внутрішню структуру та систематизує конкретні очікувані результати кожної освітньої галузі;

4) *обов'язкові результати навчання* - сукупність знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистісних якостей здобувачів початкової освіти, які відповідають загальним результатам навчання та які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти, свідчать про рівень розвитку кожного вміння на завершення циклу (5-6 класи і 7-9 класи);

5) *освітня галузь* - складник змісту освіти, що відображає певну сферу вивчення або об'єднує споріднені сфери;

6) *початкова освіта* - перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню [Національної рамки кваліфікацій](#).

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України "[Про освіту](#)", "[Про загальну середню освіту](#)", інших нормативно-правових актах.

3. Цей Державний стандарт є основою для розроблення типових та інших освітніх програм. Освітні програми, що розробляються на основі типових освітніх програм, не потребують окремого затвердження Державною службою якості освіти.

На основі освітніх програм розробляються навчальні програми, які містять зміст предмета або курсу відповідно до конкретних очікуваних результатів, визначених цим Державним стандартом, викладений у логічній послідовності; підходи до інтегрування предмета або курсу за темами, проблемами, проектами, блоками тощо; навчальну діяльність та умови її виконання; відповідні навчальні ресурси; засоби оцінювання навчальних досягнень учнів.

4. **Метою початкової освіти** є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості.

Реалізація мети початкової освіти ґрунтується на таких *ціннісних орієнтирах*, як: визнання унікальності та обдарованості кожної дитини, що забезпечується рівним доступом до освіти, заборонаю будь-яких форм дискримінації або відокремлення дітей на основі попереднього відбору;

цінність дитинства, що оберігається шляхом встановлення освітніх вимог, які відповідають віковим особливостям дитини, визнання прав дитини на навчання через діяльність, зокрема гру, обмеження обсягу домашніх завдань для збільшення часу на рухову активність і творчість дитини;

радість пізнання, що обумовлюється використанням в освітньому процесі дослідницької та проектної діяльності;

розвиток вільної особистості шляхом підтримки самостійності, незалежного мислення, оптимізму та впевненості в собі;

міцного здоров'я та добробуту, яких можливо досягти шляхом формування здорового способу життя і створення умов для гармонійного фізичного та психоемоційного розвитку;

забезпечення безпеки у результаті створення атмосфери довіри і взаємоповаги, перетворення школи на безпечне місце, де запобігають насильству і цькуванню, надають необхідну підтримку;

утвердження людської гідності шляхом виховання чесності, відваги, наполегливості, доброти, здатності до співчуття і співпереживання, справедливості, поваги до прав людини (зокрема, права на життя, здоров'я, власність, свободу слова тощо);

плекання любові до рідного краю та української культури, шанобливе ставлення до Української держави;

формування активної громадянської позиції, відповідальності за своє життя, розвиток громади та суспільства, збереження навколишнього світу.

5. Початкова освіта має такі цикли, як 1-2 і 3-4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреби дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у досягненнях, обумовлених готовністю до здобуття освіти.

Державний стандарт передбачає організацію освітнього процесу із застосуванням діяльнісного підходу на інтегрованій основі та з переважанням ігрових методів у першому циклі (1-2 класи) та на інтегровано-предметній основі у другому циклі (3-4 класи).

6. Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу.

7. До ключових компетентностей належать:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів з розумінням важливості збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання протягом життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають:

спроможність діяти як відповідальний громадянин та брати повноцінну участь у громадському та суспільному житті, зокрема школи та класу, спираючись на розуміння соціальних, економічних і політичних понять та сталого розвитку, критичне оцінювання основних подій національної, європейської та світової історії, а також повагу до прав людини та верховенства права, цінування культурного розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України;

виявлення поваги до інших та толерантності, уміння конструктивно співпрацювати, співчувати та діяти в конфліктних ситуаціях, зокрема пов'язаних з різними проявами дискримінації. Дбайливе ставлення до особистого, соціального і фізичного добробуту та здоров'я, дотримання здорового способу життя; розуміння правил поведінки і спілкування, що є загальноприйнятими в різних спільнотах і середовищах, спроможність діяти в умовах невизначеності та багатозадачності;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

8. Основою формування ключових компетентностей є досвід здобувачів освіти, їх потреби, які мотивують до навчання, знання та вміння, які формуються в різному освітньому середовищі (школі, родині), різноманітних соціальних ситуаціях та обумовлюють формування ставлення до них.

9. Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння, як читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати

позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

10. Вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти визначено за **такими освітніми галузями:**

мовно-літературна (українська мова, мови відповідних корінних народів і національних меншин; літератури; українська мова та література для корінних народів і національних меншин; іншомовна освіта);

математична;

природнича;

технологічна;

інформатична;

соціальна і здоров'язбережувальна;

громадянська та історична;

мистецька;

фізкультурна.

11. Компетентнісний потенціал кожної освітньої галузі забезпечує формування всіх ключових компетентностей.

Для кожної освітньої галузі визначено мету та загальні результати навчання здобувачів освіти в цілому. За ними впорядковано обов'язкові результати навчання здобувачів освіти, які є основою для їх подальшого навчання на наступних рівнях загальної середньої освіти.

Обов'язкові результати навчання (додатки 1-11) мають індекси, у яких:

скорочений буквений запис означає освітню галузь, до якої належить обов'язковий результат навчання;

цифра на початку індексу означає порядковий номер року навчання (класу);

перша цифра після буквеного запису до крапки означає порядковий номер загальної цілі, на реалізацію якої спрямований обов'язковий результат;

цифра після крапки означає порядковий номер загального результату, з яким співвідноситься обов'язковий результат.

21. Базовий навчальний план початкової освіти визначає загальний обсяг навчального навантаження здобувачів освіти та дає цілісне уявлення про зміст і структуру початкової освіти як першого рівня загальної середньої освіти, встановлює погодинне співвідношення між освітніми галузями за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження здобувачів освіти та загальну щорічну кількість годин за освітніми галузями.

Для учнів з особливими освітніми потребами (з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, інтелектуального розвитку, тяжкими порушеннями мовлення, затримкою психічного розвитку), які здобувають початкову освіту у спеціальних закладах (класах) загальної середньої освіти, базовий навчальний план визначає кількість годин для проведення корекційно-розвиткової роботи.

22. Базовий навчальний план має такі п'ять варіантів (додаток 12):

для класів (груп) з українською мовою навчання;

для класів (груп) з навчанням мовою відповідного корінного народу, національних меншин;

для класів (груп) з українською мовою навчання представників корінних народів, національних меншин;

для спеціальних закладів (класів) загальної середньої освіти з українською мовою навчання дітей з особливими освітніми потребами;

для спеціальних закладів (класів) загальної середньої освіти з навчанням мовою відповідного корінного народу або національної меншини.

23. Заклади загальної середньої освіти з навчанням мовою відповідного корінного народу або національної меншини самостійно здійснюють розподіл навчального навантаження між мовою відповідного корінного народу або національної меншини та іноземною мовою, відображаючи це в навчальному плані. Українська мова як державна в таких закладах загальної середньої освіти вивчається за освітніми програмами, які враховують мовну підготовку здобувачів освіти та спорідненість між рідною і державною мовами.

24. На підставі базового навчального плану може здійснюватися повна або часткова інтеграція різних освітніх галузей, що відображається в типових освітніх програмах, освітній програмі закладу загальної середньої освіти. У процесі інтеграції кількість навчальних годин, передбачених на вивчення кожної освітньої галузі, перерозподіляється таким чином, що їх сумарне значення не зменшується. Зміст природничої, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, технологічної, інформатичної освітніх галузей інтегрується в різній комбінації їх компонентів, утворюючи інтегровані предмети і курси, перелік і назви яких зазначаються в типових освітніх програмах, освітній програмі закладу загальної середньої освіти.

25. Базовий навчальний план має *інваріантний і варіативний складники*. Інваріантний складник є обов'язковим для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від їх підпорядкування і форми власності. Виключення з інваріантного складника будь-якої з освітніх галузей є неприпустимим, оскільки порушує цілісність початкової освіти і наступність з базовою загальною середньою освітою.

Інваріантний складник базового навчального плану для спеціальних закладів (класів) передбачає проведення корекційно-розвиткової роботи, напрями та змістове наповнення якої визначаються з урахуванням особливостей психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Кожна освітня галузь передбачає обов'язкову корекційно-розвиткову роботу.

Варіативний складник базового навчального плану розподіляється закладом загальної середньої освіти самостійно, враховуючи особливості організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти і відображається в освітній програмі такого закладу.

Наприкінці навчального року (протягом п'яти днів у 1 і 2 класах або десяти днів у 3 і 4 класах) рекомендовано проводити навчально-пізнавальну, пошуково-дослідницьку практику, яка передбачає активну діяльність учнів у школі та поза її межами, реалізацію проектів, екологічних акцій тощо.

26. Варіативність змісту початкової освіти забезпечується також шляхом запровадження резервного часу в освітній програмі закладу загальної середньої освіти, що сприяє, зокрема, задоволенню освітніх потреб здобувачів освіти, вирівнюванню їх досягнень, розвитку наскрізних умінь.

27. Заклади загальної середньої освіти з навчанням мовами відповідних корінних народів та національних меншин для реалізації мовно-літературної освітньої галузі додатково можуть використовувати години варіативного складника базового навчального плану.

28. Вимірювання результатів навчання здобувачів освіти відбувається шляхом:

формувального оцінювання, яке допомагає відстежувати особистісний розвиток здобувачів освіти і хід опановування ними навчального досвіду як основи компетентності, вибудовувати індивідуальну траєкторію особистості;

підсумкового оцінювання, під час якого навчальні досягнення здобувачів освіти співвідносяться з обов'язковими результатами навчання, визначеними цим Державним стандартом.

Завдання для державної підсумкової атестації здобувачів освіти розроблюються з урахуванням компетентнісного підходу.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток мислення, мовлення, уяви, пізнавальних і літературно-творчих здібностей школярів;
- формування повноцінних навичок читання і письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;
- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики й жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;
- формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);
- дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі **змістові лінії**: «взаємодіємо усно», «читаємо», «взаємодіємо письмово», «досліджуємо медіа», «досліджуємо мовні явища».

Іншомовна освітня галузь Іноземна мова

Головна **мета** навчання іноземної мови у початковій школі полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів.

Початковий етап навчання іноземної мови у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються

психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення. тут відбувається становлення засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь сприймати на слух, говорити, читати й писати у межах визначених програмою результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Зміст навчання іноземної мови у початковій школі добирається відповідно до психо-фізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку.

У початковій школі важливо зацікавити учнів вивченням іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність володіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування.

Завдання іноземних мов у реалізації мети початкової загальної середньої освіти:

Зміст навчання забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на засадах оволодіння іноземною мовою у контексті міжкультурної парадигми, що передбачає навчання мови народу, який нею спілкується, та ознайомлення з його культурою. Такий підхід зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації у межах типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою. На кінець 2-го класу учні досягають рівня Pre A1. Ці рівні характеризують результати навчальних досягнень у кожному виді мовленнєвої діяльності та узгоджуються із загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.

Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.

МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ МАТЕМАТИКА

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань початкового курсу математики здійснюється за такими **змістовими лініями**: «числа, дії з числами. величини», «геометричні фігури», «вирази, рівності, нерівності», «робота з даними», «математичні задачі і дослідження».

ПРИРОДНИЧА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Зазначені освітні галузі можуть реалізовуватись окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузева; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки);
- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;
- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;
- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають **змістові лінії**, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме: «людина»; «людина серед людей»; «людина в суспільстві»; «людина і світ»; «людина і природа».

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ІНФОРМАТИКА

Метою навчання інформатиці є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини;
- формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсності різноманітними засобами подання інформації;
- формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацьовувати текстову та графічну інформацію;
- формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач;
- розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно-орієнтованого мислення учнів.

За результатами формування предметної компетентності випускники початкової школи повинні використовувати початкові знання, вміння та навички для:

- доступу до інформації (знання де шукати і як отримувати інформацію);
- опрацювання інформації;
- перетворення інформації із однієї форми в іншу;
- створення інформаційних моделей;
- оцінки інформації за її властивостями.

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через інтегрований курс «Дизайн і технології».

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та проєктно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;

- вироблення навичок раціонального використання матеріалів, безпечного застосування традиційних та сучасних технологій;

- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проєктно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проєктування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ МИСТЕЦТВО

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційно-естетичних переживань;

- пробудження інтересу до пізнання творів різних видів мистецтва;

- виховання гордості за здобутки рідного мистецтва й поваги до творчості інших етносів та народів;

- формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва відповідно до вікових можливостей з використанням мистецької термінології;

- оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості;

- формування елементарних умінь застосування цифрових технологій у мистецькій творчості і презентації здобутків;

- розвиток мистецьких здібностей, здатності самовираження й керування власними емоційними станами через мистецтво та різні види художньої творчості;

- формування здатності встановлювати асоціації між видами мистецтва; між мистецтвом і явищами довкілля;

- досягнення усвідомлення значення мистецтва в житті людини;

- виховання культури глядача-слухача;

- формування здатності об'єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших.

Реалізація поставленої мети і завдань здійснюється за **змістовими лініями**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших

школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;

- розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;

- використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;

- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;

- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Алгоритм підготовки до уроку

Загальна підготовка до викладання предмету.

1. Вивчення програм, підручників, методичних посібників.
2. Вивчення класу.
3. Підготовка матеріальної бази (технічне обладнання, наочність).
4. Складання календарного та тематичного планів.

Конкретна підготовка до уроку.

1. Постановка мети і задач уроку:
 - а) на основі вивчення програм;
 - б) на основі вивчення підручників;
 - в) на основі можливостей учнів.
2. Підбір змісту:
 - а) визначення основних положень;
 - б) вибір оптимального варіанту уроку;
 - в) доповнення змісту підручника науковими, політехнічними, краєзнавчими даними, які сприяють максимальній реалізації виховних, освітніх, розвивальних завдань;
 - г) аналіз дидактичного матеріалу підручника (ступінь відповідності ілюстрацій змісту матеріалу і можливості його використання на уроці; аналіз питань і завдань, їх необхідність, послідовність, доступність для учнів);
 - д) аналіз методичних посібників, педагогічної літератури і використання їх.

3. Визначення характеру навчально-пізнавальної діяльності учнів (за допомогою яких методів будуть розвиватись відповідні вміння та навички). Визначається співвідношення між репродуктивними і пошуковими видами діяльності, між самостійною роботою учнів та роллю вчителя на даному уроці. Конкретизуються задачі, вправи, проблемні питання, завдання для самостійної роботи учнів. Підбираються засоби навчання.

4. Вибір форм організації роботи.

5. Складання плану уроку, який містить хід його за часом, послідовність його етапів, структуру.

План-конспект уроку засвоєння нових знань

Клас _____ Дата _____ № уроку _____

Тема: _____

Мета: освітня

розвивальна

виховна

Обладнання: _____

Хід уроку.*I. Активізація життєвого досвіду та актуалізація опірних знань учнів.*

1. Методи бесіди (перелік запитань до бесіди).
2. Використання письмового завдання (зміст завдань).

II. Мотивація навчання:

1. На етапі первинного засвоєння знань...
2. На етапі осмислення знань...

*III. Повідомлення теми, мети, задач уроку.**IV. Первинне сприймання і осмислення учнями нового матеріалу.*

1. Проблемний виклад матеріалу (план або тези викладу).
2. Самостійна робота з підручником при виконання проблемних завдань (зміст роботи та конкретні завдання).

V. Осмислення знань:

1. Методом бесіди (план, запитання до бесіди).
2. Методом виконання пізнавальних задач (зміст завдань.)

*VI. Узагальнення і систематизація знань методом бесіди (план, запитання до бесіди).**VII. Підсумки уроку:*

1. Стислий виклад основних моментів уроку.
2. Бесіда.
3. Оцінювання відповідей.

VIII. Домашнє завдання.

1. Запис на дошці і в щоденниках.
2. Перевірка, як учні зрозуміли зміст та способи виконання завдань.

Графік проведення залікових уроків і виховних заходів

№	Предмет, тема уроку	Дата проведення	Оцінка за урок	Підпис учителя	Підпис методиста
1.	<i>Українська мова</i>				
	<i>Тема.</i>				
2.	<i>Літературне читання</i>				
	<i>Тема.</i>				
3.	<i>Математика</i>				
	<i>Тема.</i>				
4.	<i>Я досліджую світ</i>				
	<i>Тема.</i>				
5.	<i>Технології</i>				
	<i>Тема.</i>				
6.	<i>Мистецтво</i>				
	<i>Тема.</i>				
7.	<i>Фізична культура</i>				
	<i>Тема.</i>				
8.	<i>Іноземна мова</i>				
	<i>Тема.</i>				
9.	<i>Виховний захід</i>				
	<i>Тема.</i>				
10.	<i>Етична бесіда</i>				
	<i>Тема.</i>				

План-конспект залікового уроку з _____

Дата: _____

Клас: _____

Місце проведення _____

Тема: _____

Предметна програма та її автор Типова освітня програма під заг. ред. _____

Підручник, автор _____

Мета уроку	
Загальні очікувані результати (ЗОР)	<i>Особистісні:</i>
	-
	-
	<i>Предметні:</i>
	-
	-
	-
	-
Конкретні очікувані результати (КОР)	<i>Регулятивні:</i>
	-
	-
	<i>Пізнавальні:</i>
	-
	-
	-
	<i>Комунікативні:</i>
	-
	-
	-
Компетентності	
Тип уроку	
Форми навчання	
Методи і прийоми навчання	
Технології навчання	
Обладнання	

Хід уроку (орієнтовний)

[illegible]

(План-конспект уроку додається на окремих аркушах)

Примітка!

Типова освітня програма під загальною редакцією О.Я. Савченко – це НУШ-1.

Типова освітня програма під загальною редакцією Р.Б. Шияна – це НУШ-2.

Компетентності можна подивитися в Додатку 1 (їх 11).

Форми роботи на уроці: індивідуальна, парна, групова (робота в малих групах тощо), колективна (фронтальна).

Загальні очікувані результати (ЗОРи) можна знайти в Типовій освітній програмі для певного класу (під заг. ред. О.Я. Савченко або Р.Б. Шияна (в залежності від того, за якою програмою працює клас)) у правій колонці, яка так і називається «Очікувані результати навчання».

Наприклад:

Особистісні ЗОРи:

- самооцінка можливостей;
- формування позитивного ставлення до навчання.

Предметні ЗОРи (з математики):

- знати назви компонентів при дії додавання;
- вміти використовувати нові поняття в математичному мовленні;
- удосконалювати обчислювальні навички;
- формувати вміння розв'язувати прості задачі;
- вибирати різні способи читання математичних виразів;
- розвивати математичне бачення предметів і явищ навколишнього світу.

Регулятивні КОРи:

- уміти самостійно планувати і виконувати арифметичні дії;
- виконувати дії у співпраці з учителем (у парі, в групі тощо);
- самостійно вибудовувати план дій щодо вирішення завдання.

Пізнавальні КОРи:

- використання наявних знань;
- дослідження навчального завдання;
- встановлення логічних (причинно-наслідкових) зв'язків;
- застосування схематичного креслення (знакової символіки) тощо.

Комунікативні КОРи:

- вміння слухати і вступати в діалог;
- вміння правильно (грамотно, стисло, чітко) висловлювати думки;
- вміння контролювати і коригувати дії інших учнів;
- оформлення власної думки в усному (письмовому) мовленні;
- обґрунтування своєї відповіді;
- вміння орієнтуватися в своїй системі знань.

Технології: ігрові, проблемне навчання, здоров'язбережувальні, диференціація...

Орієнтовна структура уроку на засадах компетентнісного підходу

1. Організація класу (самовизначення до діяльності).
2. Актуалізація опорних знань.
3. Підготовчі математичні (артикуляційно-слухові тощо) вправи.
4. Мотивація навчання (постановка навчального завдання).
5. Визначення теми уроку. Цілепокладання.
6. Відкриття нових знань.
7. Включення нових знань у систему.
8. Рефлексія.

Поради до проведення уроку

1. Зосереджуйте свою увагу відразу на трьох аспектах: слідкуйте за роботою учнів, за відповідями учнів біля дошки, за своїми діями, змістом свого пояснення.
2. Не пояснюйте новий матеріал при поганій дисципліні.
3. Намагайтесь організувати постійну зайнятість учнів на уроці (це допоможе вирішити проблему дисципліни).
4. Прагніть до того, щоб запитання учнів з місць, їх відповіді і коментарі давались чітко і стисло (виховуйте культуру спілкування учнів).
5. Організуйте самостійну інтелектуальну та практичну діяльність учнів на уроці, поєднуючи фронтальну, групову, індивідуальну форми роботи.
6. Здійснюйте логічний перехід до нового виду навчальної діяльності.
7. Пропонуйте учням плани здійснення навчальної діяльності:
 - план порівняння об'єктів;
 - план опису об'єкта;
 - план проведення дослідження;
 - план виконання творчої роботи;
 - план роботи з підручником та іншою літературою;
 - план виконання самостійної роботи тощо.
8. Викладаючи новий матеріал, акцентуйте увагу школярів на практичному значенні навчального матеріалу.
9. Викладаючи новий матеріал, використовуйте систему запису на дошці основного навчального змісту, який повинні обов'язково засвоїти учні (терміни і поняття) тощо. Вам допоможуть словесно-логічні схеми, узагальнюючі таблиці, опорні сигнали, опорні схеми-конспекти, презентації.
10. Навіть під час викладу нового матеріалу намагайтесь вести бесіду з учнями, контролюючи якість його засвоєння та ступінь пізнавального інтересу до нього.
11. Викладайте матеріал у доступній для учнів формі. При вивченні складних питань іноді доцільно їх повторити декілька раз.
12. Застосовуйте інтерактивні методи навчання, які успішно формують у дітей потребу в знаннях, інтерес до предмету, допитливість та інші мотиви пізнавальної діяльності.
13. Для розвитку в учнів творчості, ініціативи якнайширше застосовуйте ті види самостійних робіт, які містять елементи дослідництва.
14. Загальні ідеї і положення намагайтесь ілюструвати конкретними прикладами.
15. Не забувайте про можливості наочних засобів навчання та ІКТ.
16. Використовуйте на уроці додатковий цікавий матеріал з науково-популярної літератури, що сприятиме розвитку інтересу до предмета.
17. Знайомте учнів з сучасними (навіть не розв'язаними до кінця) проблемами математичних, природничих та інших наук.
18. Використовуйте різні методи та прийоми опитування учнів.
19. Привчайте школярів до систематичного ведення записів у зошиті.
20. Створюйте на уроці мікроклімат співробітництва і взаємодопомоги.
21. Заохочуйте навіть невеликий успіх учнів, відзначаєте (хоча б добрим словом) їх особистісні досягнення у навчанні.

Схема аналізу уроку вчителя (іншого здобувача)

Головним завданням уроку є встановлення результату навчально-виховної діяльності вчителя (здобувача) і учнів. При цьому необхідно вказати що сприяло досягненню мети уроку, а що заважало, які недоліки мали місце на уроці та їх причини. Аналізуючи урок, треба мати на увазі, що метою аналізу будь-якого уроку є не тільки виявлення недоліків, а й виявлення позитивних сторін в роботі вчителя (здобувача), чому треба вчитися у нього.

У процесі спостереження уроку доцільно аналізувати його. Свої спостереження занотовувати в щоденнику, фіксувати свої зауваження, позитивні сторони та робити висновки. Опорні схеми, формулювання допоможуть підготувати глибокий аналіз уроку.

Аналіз відвіданого уроку

Заклад загальної середньої освіти _____ Дата _____

Предмет _____ Клас _____ Кількість учнів _____

Прізвище та ініціали вчителя (здобувача-практиканта) _____

Тема уроку _____

Мета уроку _____

Готовність учителя до заняття (готовність дошки, робочий стіл, наочні посібники, ТЗН, план-конспект тощо) _____

Готовність до уроку учнів (робочий зошит, підручник, креслярські приладдя, пенал.) _____

Етап уроку	Хронометраж часу	Діяльність вчителя (здобувача-практиканта)	Діяльність учнів	Оцінка успішності досягнення мети етапу уроку
I. Організація класу	8.55-8.56 (або 1 хв)	- Діти, розпочинаємо урок літературного читання	Перевіряють готовність до уроку	+ Швидко організовує роботу

Позитивні та негативні формулювання при проведенні аналізу уроку

№	Зміст формулювань позитивних	Зміст формулювань негативних
1	Учитель зрозуміло й чітко пояснює завдання та тему уроку.	Учитель не формулює мету уроку, не всі завдання озвучені
2	Учитель ефективно проводить перевірку знань учнів	Учитель неефективно проводить перевірку якості знань учнів.
3	Учитель викладає матеріал логічно і послідовно	Учитель викладає матеріал безсистемно і непослідовно

4	Учитель методично правильно організовує первинне закріплення вивченого матеріалу	Учитель не чітко організовує закріплення та узагальнення вивченого матеріалу
5	Зміст уроку повністю відповідає вимогам програми	Зміст уроку не повністю відповідає вимогам програми
6	Учитель ефективно використовує інформаційні технології й унаочнення	Учитель недостатньо використовує інформаційні технології
7	Учитель добре організовує клас до уроку, підтримує творчу атмосферу упродовж уроку	Учитель слабо організовує початок уроку, не володіє класом упродовж навчального заняття
8	Учитель чітко розподілив час на кожен етап уроку, оптимально використовує його можливості: навчальні, розвивальні, виховні	Учитель нечітко розподілив час на кожен етап уроку, не повністю використовує його можливості: навчальні, розвивальні, виховні
9	Зміст навчального матеріалу відповідає віковим особливостям учнів	Не завжди зміст навчального матеріалу відповідає віковим особливостям учнів
10	Учитель використовує особистісно-орієнтований підхід до учнів	Учитель не володіє методикою особистісно-орієнтованого навчання учнів
11	На уроці використано інноваційні технології навчання, виховання і розвитку учнів	На уроці використовуються тільки традиційні технології, методики навчання, виховання і розвитку учнів
12	Урок гуманістично спрямований, створена доброзичлива, творча атмосфера для співпраці вчителя та учня	Учитель використовує авторитарний стиль на уроці, його атмосфера напружена, тривожна, далека від творчої
13	Вчитель досяг поставленої мети, розв'язано усі визначені цілі та завдання	Вчитель не досягає поставленої мети, не розв'язує усі визначені цілі та завдання

Схема аналізу уроку

I. Тип і структура уроку

- Тип, структура уроку, його номер в технологічній карті.
- Стан і підготовка класу до уроку (чистота і порядок класної кімнати, дотримання гігієнічних вимог).
- Мета уроку, очікувані результати навчання (як вони сформульовані).
- Тип уроку, доцільність вибраного типу з точки зору вивчення теми в цілому.
- Відповідність змісту уроку темі та меті.
- Структура уроку (з яких частин складається урок, чи доцільна вибрана вчителем послідовність частин, наскільки вдало вчитель переходив від однієї частини уроку до іншої, співвідношення їх за часом).
- Зв'язок теорії з практикою, з життям.
- Витрати часу.

II. Зміст та методика повторення матеріалу

- Повнота та глибина перевірки.
- Методика повторення матеріалу, диференціація завдань.
- Об'єктивність вербального оцінювання.

III. Вивчення нового матеріалу

- Відповідність вимогам програми.
- Науковість, зв'язок із життям, системність, доступність, співвідношення в матеріалі головного та другорядного.
- Відповідність матеріалу цілям та завданням уроку.
- Індивідуальний та диференційований підхід на уроці.

IV. Методи навчання

- Оснащеність уроку наочністю, дидактичними матеріалами.
- Обґрунтованість застосованих методів, прийомів на різних етапах уроку.
- Активізація пізнавальної діяльності.
- Відповідність обраних методів навчання змісту й типу уроку, а також віковим особливостям учнів.
- Проблемні ситуації в процесі навчання.
- Поєднання фронтальної індивідуальної та групової форм роботи.
- Види самостійної роботи учнів на уроці, їх методична доцільність.
- Методика контролю та обліку знань.
- Дидактичні принципи, на які спирається в своїй роботі вчитель.

V. Закріплення нового матеріалу

- Відбір матеріалу для формування навичок і вмінь.
- Самостійна робота під час закріплення.
- Зворотній зв'язок.

VI. Завдання додому

- Обсяг, характер матеріалу, його доступність.
- Наявність та характер інструктажу.
- Наявність диференціальних завдань.
- Місце домашнього завдання в структурі уроку.

VII. Характер діяльності вчителя

- Рівень педагогічних вимог до роботи учнів, емоційність.
- Мова вчителя та загальний стиль поведінки (дикція, голос, міміка, жести, поза). Витримка та доброзичливість.
- Організаторська діяльність учителя. Робота з різними групами учнів.
- Діяльність учителя як консультанта та координатора навчання.
- Стиль роботи вчителя (жвавість, рішучість, захоплення, повільність, стриманість).

VIII. Розумова діяльність учнів

- Самостійна робота. Робота в групах.
- Зацікавленість учнів матеріалом уроку.
- Диференціація та індивідуалізація.
- Активність мислення, повнота відповідей.
- Аналіз запитань і завдань учителя, наскільки вони сприяли розумовій діяльності учнів.
- Розвиток психічної сфери. Моменти найбільшого зосередження уваги учнів на уроці та моменти відволікання уваги (вказати причини).

IX. Результати уроку. Висновки та пропозиції

- Виконання вчителем плану уроку. Досягнення мети. Активність учнів на уроці.
- Освітнє, виховне значення уроку. Позитивне і негативне на уроці, оцінка.
- Конкретні пропозиції щодо усунення недоліків.

Примітка! Зробити аналіз 2 уроків вчителя (на вибір)

Рекомендації здобувачам щодо спостережень під час відвідування навчальних занять

1. Проведіть спостереження за комунікативними діями вчителя на уроці.

Виконуючи це завдання, з'ясуйте:

- які вимоги до поведінки учнів ставить учитель;
- чи вдається до гумору, іронії;
- як часто робить при всьому класі зауваження окремим учням та з якою інтонацією;
- чи бувають на уроці відступи виховного характеру;
- чи допускає вчитель дратівливість та нестриманість у спілкуванні з учнями;
- чи застосовує покарання учнів та в якій формі це проявляється;
- чи буває так, що вчитель на шкоду навчальній діяльності вдається до тривалих виховних дій.

2. З'ясуйте, які з перелічених нижче позитивних та небажаних дій щодо організації навчальної діяльності учнів мають місце у роботі вчителя.

Позитивні дії:

- схвалення ділового спілкування учнів на занятті;
- створення обстановки довіри;
- інструктування, індивідуальна робота як з сильними, так і з слабо встигаючими учнями;
- заохочення працювати краще, швидше;
- організація змагання, відзначення лідерів у навчанні;
- налагодження навчального спілкування учнів під час роботи у складі малих груп;
- реалізація диференційованого підходу до учнів у процесі навчання;
- надання переваг спілкуванню з усіма учнями класу

Небажані дії вчителя:

- перешкоджання діловому спілкуванню учнів на занятті;
- надання переваг спілкуванню переважно з одним й тими ж небагатьма учнями класу;
- переривання відповіді учня;
- домінування мовної активності вчителя на етапах закріплення та поглиблення знань на шкоду мовній діяльності учнів;
- відсутність диференційованого підходу;
- тривалі виховні відступи на шкоду навчальній діяльності.

3. Проведіть спостереження за тим, як учитель оцінює навчальні досягнення учнів.

Виконуючи це завдання, зверніть увагу на:

- а) доведення чітких критеріїв оцінки до відома учнів;
- б) об'єктивність оцінки (об'єктивна, завищена, занижена);
- в) наявність заохочення;
- г) емоції вчителя при виставленні низької оцінки, коментар оцінювання;
- д) формування самооцінки учнів;
- е) реакцію класу в цілому та окремих учнів на виставлення необ'єктивних оцінок;
- ж) ставлення учнів до різних видів контролю;
- з) психологічний клімат, що панує в класі під час проведення контролю.

Основні вимоги до оформлення конспекту виховного заходу
Титульна сторінка

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра початкової освіти

ТЕМА: КУЛЬТУРА ПОВЕДІНКИ

Етична бесіда
Підготовлена здобувачем вищої освіти
_____ курсу _____ групи
_____ інституту

(прізвище, ім'я та по батькові)

Мелітополь – 2020

Основні етапи роботи здобувача над виховним заходом

1. Вибір теми заходу і форм виховної роботи з урахуванням виховних завдань класу, вікових та індивідуальних особливостей учнів, їх інтересів, побажань і запитів, конкретних умов, в яких знаходиться школа. Тему виховного заходу і дату його проведення здобувач узгоджує з класним керівником і викладачем кафедри.
2. Вивчення літературних джерел і матеріалів періодики.
3. Визначення виховних цілей і педагогічних знань.
4. Складання плану підготовки та проведення заходу.
5. Визначення місця проведення, обладнання і оформлення. Підбір конкретного матеріалу, необхідного для проведення заходу.
6. Залучення дітей для планування і збору матеріалу. Розподіл доручень між учнями.
7. Участь педагога в заході.
8. Перевірка готовності учнів до проведення.
9. Хід проведення заходу (початок, тривалість, кінець).
10. Забезпечення дисципліни, організованості й чіткості в проведенні. Вивчення реакції учнів на окремі етапи.
11. **Самоаналіз заходу (повинен бути обов'язково!).**

Схема підготовки конспекту позакласного виховного заходу

Тема: _____

Мета: _____

Завдання: _____

Місце проведення: _____

Наочність, обладнання _____

Сценарій виховного заходу:

Список використаних джерел

1.

Оформлення конспекту виховного заходу

До оформлення конспекту виховного заходу ставляться наступні вимоги:

1. Конспект заходу повинен бути написаний на окремих аркушах. Титульний лист оформлюється згідно загальних вимог. Вказати:

- а) тему заходу, форму виховної роботи;
- б) місце проведення (місто, село, № школи), клас;
- в) час проведення (число, місяць, рік).

2. Вказати виховні цілі та задачі, а також методи, за допомогою яких були досягнуті результати виховання.

3. Описати обладнання і оформлення заходу, конкретну підготовку до нього, розподіл ролей і доручень між учнями (підготовчий етап).

4. Чітко викласти фактичний матеріал у формі сценарію з використанням таблиць, схем, фотографій тощо. Конспект виховного заходу студент здає викладачеві кафедри, який пише на нього відгук і виставляє оцінку за проведення виховної роботи.

Схема аналізу виховного заходу.

Завданнями психолого-педагогічного аналізу виховного заходу є виявлення умов ефективності виховних впливів на свідомість, поведінку і почуття учнів; дотримання педагогічних вимог до методики проведення виховного заходу і результати.

Методи аналізу: спостереження, анкетування, бесіда, опитування.

Аналіз містить такі елементи:

1. Спрямованість виховного заходу, його зв'язок з життям. Вплив на формування у учнів моральних понять, стійких переконань, норм поведінки. Вплив на розширення світогляду, розвитку творчих здібностей учнів та всебічний розвиток.

2. Досягнення педагогічних цілей та завдань.

3. Стиль керівництва виховним заходом. Шляхи активізації учнів. Роль вихователя, його організаційні вміння та авторитет.

4. Активність, ініціатива, увага, зацікавленість, дисципліна учнів, їх емоційна реакція. Методи та прийоми виховання, що використовувались. Аналіз ігрової частини або художньої самодіяльності.

5. Тривалість заходу.

6. Недоліки, їх причини та можливі шляхи уникнення.

7. Пропозиції щодо поліпшення проведення подібних заходів.

Аналіз виховного заходу міститься на останній сторінці конспекту. Відмітка та аналіз входить до загальної оцінки виховної роботи студента.

Психолого-педагогічна діагностика особистості учня (для IV курсу) та учнівського колективу (магістратура)

Процес вивчення особистості або колективу повинен бути не пасивним, констатуючим, а активним.

Психолого-педагогічна діагностика здійснюється в процесі навчально-виховної роботи з учнями. Характеристика на учня або колектив повинна спиратись на зібраний фактичний матеріал, аналіз фактів, рекомендації педагогіки і психології. В ній повинні знайти відображення причини, які обумовлюють позитивну або негативну спрямованість формування тих чи інших якостей і властивостей, рекомендації щодо подолання негативних звичок поведінки учня та закріплення позитивних рис, або з удосконалення навчально-виховної роботи з класом.

Орієнтований план вивчення особистості учня

Сім'я

1. Члени родини: батько, мати, інші члени родини, що проживають разом з учнем. Освіта кожного.
2. Морально-психологічний клімат в родині. Характер взаємин батьків та інших членів родини з учнем (сліпа любов, турбота, дружба, оцінка, повна самооцінка, незалежність, безконтрольність тощо).
3. Можливості виховного впливу батьків на підлітка.
4. Житлові умови. Умови для занять (окрема кімната, куточок, стіл, немає постійного місця для занять тощо).
5. Матеріальна забезпеченість родини.
6. Бесіда з батьками, вчителями, учнем, відвідування родини, спостереження.

Здоров'я і фізичний розвиток

1. Стан здоров'я, захворювання.
2. Загальний фізичний розвиток, його особливості, недоліки.
3. Бесіда з батьками, шкільним лікарем, класним керівником.

Індивідуальні особливості

1. Характер спілкування.
2. Риси якого типу темпераменту переважають.
3. Роль в сумісній праці, іграх з ровесниками (ініціатор, організатор, виконавець, спостерігач).
4. Чи вступає в конфліктні відносини з батьками, учнями, вчителями?
5. Рівень розвитку і частота проявів моральних якостей, позитивних форм поведінки: неясне, розпливчате уявлення про моральні норми, що складають основу моральних якостей; знання моральних норм, при нестійкому, або негативному до них ставленні; норми не стали мотивами поведінки; чітке і правильне уявлення про моральні норми; активно-позитивне ставлення, але недостатньо стійке проявлення якостей в поведінці.
6. Форми і частота проявів негативних якостей особистості, шкідливі звички.
7. Чи займається самовихованням (якщо так, то які якості намагається виховати).

Статус в колективі

1. Статус учня в системі міжособистісних відносин.
2. Суспільні доручення і ставлення до їх виконання.
3. Ставлення до думки колективу, вимог і практичних зауважень товаришів.
4. Близькі друзі. Хто вони?

5. Соціометрія, референтометрія, спостереження, бесіда.

Навчальна діяльність

1. Характер діяльності (розважальний, пов'язаний лише зі шкільною програмою; широкий пізнавальний). Широта, стійкість пізнавальних інтересів, їх спрямованість.
2. Особистості навчальних інтересів та нахилів. Переважаючі мотиви навчальної діяльності.
3. До яких навчальних предметів виявляє особливий інтерес, до яких має здібності.
4. Стан успішності з окремих предметів, її динаміка в порівнянні з минулим роком. Причини неуспішності, якщо це має місце.
5. Ставлення до навчальних обов'язків. Відвідування уроків, запізнення та пропуски. Увага, старанність, активність при виконанні домашніх завдань. Особливості засвоєння знань (сприйняття, розуміння, запам'ятовування). Індивідуальні особливості пізнавальних процесів:
 - а) індивідуальні особливості уваги (стійкість, обсяг, розподіл, переключення);
 - б) індивідуальні особливості пам'яті (міцність, точність, швидкість, запам'ятовування, переважаючий тип пам'яті);
 - в) особливості розумових процесів (переважаючий тип мислення, його глибина, гнучкість тощо), навички самостійної розумової праці.
7. Сформованість основних навчальних умінь і навичок (уміння планувати навчальну роботу, читати й писати, самостійно працювати над книгою, вивчити навчальний матеріал, конспектувати, здійснювати самоконтроль).
8. Загальний розвиток учня: світогляд, ґрунтовність знань, начитаність. Культура мови: грамотність, виразність, лексичний запас.

Трудова діяльність

1. Ставлення до трудового навчання (захоплене, зацікавлене, сумлінне, байдуже, негативне), особливості оволодіння трудовими навичками.
2. Характер участі та активність в суспільно-корисній праці та шкільному самообслуговуванні.
3. Стан трудового виховання в сім'ї, ставлення до трудових обов'язків, чи виконує їх.

Дозвілля

1. Наявність стійких інтересів до якоїсь галузі знань, науки, галузі діяльності.
2. Наявність потреби в творчій діяльності: технічній, літературній, мистецькій, музичній тощо.
3. Участь в роботі гуртка, секції, факультативі.
4. Чи займається самоосвітою. Якщо так, то в якому напрямку?
5. Спостереження, анкетування, бесіда.

Професійна спрямованість

1. Професійні інтереси. Стійкість професійних намірів.
2. Наявність достатньо повного і правильного уявлення про майбутню професію, про вимоги вибраної професії до фахівця.
3. Професійні нахили (людина – людина, людина – природа, людина – техніка, людина – знакова система, людина – художній образ).
4. Схильність до якого типу діяльності (пізнавального, дослідницького).
5. Чи намагається здійснювати активну практичну перевірку своїх професійних інтересів, нахилів, здібностей, яким чином?
6. Загальні висновки, пропозиції.

Психолого-педагогічна характеристика учня

[illegible]

[illegible]

[illegible]

НАВЧАЛЬНА РОБОТА (ПРОБНІ УРОКИ)

№	Дата	Предмет	Тема уроку	Оцінка вчителя	Підпис учителя
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					

ВИХОВНА РОБОТА

1. Перевірка учнівських щоденників _____

2. Відвідування учнів вдома (кого, з якої причини) _____

3. Робота з батьками _____

4. Проведено: а) класних годин _____ теми _____

б) індивідуальних бесід _____ (з ким і з яких тем) _____

в) свят та інших колективних форм виховної роботи _____

5. Співпраця з дитячими гуртками та факультативами, що діють в школі

Труднощі при проведенні виховної роботи _____

Оцінка за проведення залікового виховного заходу на тему:

Оцінка за психолого-педагогічну характеристику учня

Оцінка за виховну роботу _____

Класовод _____ **класу** _____ **(ПІБ)**

Методисти кафедри початкової освіти:

Методист з I спеціальності _____

Методист з II спеціальності _____

Методист з педагогіки _____

ЗВІТ

Здобувач-практикант _____ групи _____

інституту _____

у закладі загальної середньої освіти № _____

_____ м. (с.) _____

керівник практики від кафедри _____

керівник від кафедри _____

Кількісні результати педагогічної практики:

1) кількість відвіданих і проаналізованих уроків учителів _____

2) кількість відвіданих і проаналізованих уроків здобувачів практикантів _____

3) кількість проведених пробних уроків _____

4) кількість проведених залікових уроків _____

5) кількість виступів на методичних семінарах школи (батьківських зборах тощо) _____

6) кількість проведених виховних заходів _____

12. ЗВЕДЕНА ВІДОМІСТЬ З ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Здобувача вищої освіти _____

групи _____ курсу _____ спеціальності _____

освітньо-професійної програми _____

Протокол педагогічної ради № _____ від _____

1. Загальна оцінка за навчальну роботу _____

2. Загальна оцінка за виховну роботу _____

Підсумкова оцінка з педагогічної практики _____

Методисти від школи _____

Підсумкова оцінка з педагогічної практики _____

«_____» _____ 2020 р.

13. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Будник О.Б. Соціально-педагогічна діяльність учителя початкової школи : навч.-метод. посіб. / О.Б. Будник. – Івано-Франківськ : ПП Бойчук А. Б., 2012. 212 с.
2. Будник О.Б. Соціально-педагогічне спрямування змісту професійної освіти майбутніх учителів початкових класів : методичний посібник / О. Б. Будник. Івано-Франківськ / О.Б. Будник. Івано-Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2013. 80 с.
3. Гільберг Т.Г. Навчально-методичний посібник. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 кл. закладів загально середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. Київ: Генеза, 2019. 256с.
4. Державний стандарт початкової освіти. [Електронний ресурс]: (Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87). URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
5. Діти з особливостями розвитку в звичайній школі [автор-укладач Л.В. Туріщева]. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 111 с.
6. Євтух М.Б. Педагогічна практика. Енциклопедія освіти. Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. С. 647.
7. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник / Т. В. Сак. К. : СПД-ФО Парашин І.С., 2011. 101 с.
8. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. МОН України, НАПН України, Інститут спец. педагогіки. К. : АТОПОЛ, 2011. 274 с.
9. Копаниця К. Технологічний підхід до моделювання дидактичних ситуацій. Вісник Львівського університету. Серія педаг., 2009. Вип. 25. Ч. 2. С. 170-177.
10. Кукалець М.В. Методика викладання природознавства у початковій школі : навч. посібник. Львів: «Новий Світ-2000», 2014. 223 с.
11. Ліннік О.О. Методика викладання освітньої галузі «Людина і світ» / О. О. Ліннік К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. 248 с.
12. Луцан Н. І. «Людина і світ» в інноваційних педагогічних технологіях : навч. посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2012. 184 с.
13. Мелаш В.Д. Підготовка майбутніх педагогів до реалізації екологічної освіти для сталого розвитку: навчально-методичний посібник. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького. 2017. 205 с. (Серія «Екологічна освіта для сталого розвитку»).
14. 14.Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red.N. M. Bibik. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
15. Основи інклюзивної освіти: навч. метод. посібн. / [МОНмолодьспорту України, НАПН України, Ін-т спец. педагогіки; за заг. ред. А. А. Колупаєвої. К. : [А.С.К.], 2012. 308 с.
16. Пальшкова І.О. Формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя початкової школи : практико-орієнтований підхід : автореф... д-ра пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2009. 45 с.

17. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 р. № 912 // Відкритий урок. 2010. № 11. С. 6-7.

Додаткові:

1. Колупаєва, А.А., Єфімова С.М. Навчальний курс «Вступ до інклюзивної освіти». МОН України, НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. К., 2010. 17 с.
2. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання. – К. Знання, 2008. – 415 с.
3. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання – Прес, 2006. – 700 с.
4. Янковчук М.М. Розвиток обдарованості: практичний досвід. Обдарована дитина. 2010. № 8. С. 35-37.

Інформаційні ресурси

1. [http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tvo/2011_4/003 .pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tvo/2011_4/003.pdf)
2. [http://www.dls.kherson.ua/DLS/Library/Libdoc_View.aspx?id=f37383de-lac0-440c-9454-270aa29bb 199](http://www.dls.kherson.ua/DLS/Library/Libdoc_View.aspx?id=f37383de-lac0-440c-9454-270aa29bb199)
3. <http://ukped.com/skarbnichka/1208.html>
4. <http://www.sciedupress.com/journal/index.php/ijhe/article/view/18657>
5. <http://www.sciedupress.com/journal/index.php/ijhe/issue/view/925>